

COMHAIRLE NA GÀIDHEALTACHD

Plana Gàidhlig 2012-2016

Bu chòir conaltradh mun a' Phlana seo a chur gu:

Manaidsear Leasachaidh na Gàidhlig, Comhairle na Gàidhealtachd, Taigh a' Bhaile, Inbhir Nis, IV1 1JJ

Fòn: 01463 724224

Post-d: gaelic@highland.gov.uk

Plana Gàidhlig fo Earrannan 3 agus 7 de dh'Achd na Gàidhlig (Alba) 2005.

Aontaichte le Bòrd na Gàidhlig air 18 Sultain 2012.

FACAL-TOISICH

Tha Plana Gàidhlig 2012-16 aig Comhairle na Gàidhealtachd a' mìneachadh amasan agus mòr-mhiannan na Comhairle a thaobh na Gàidhlig thairis air na ceithir bliadhna a tha air thoiseach, agus na dòighean san tèid an coileanadh. Chan eil am Plana ùraichte seo a' dol an àite Plana Gàidhlig 2007-11, ach tha e a' togail air soirbheasan agus coileanaidhean leantainneach na Comhairle ann a bhith a' toirt fàs air a' Ghàidhlig. **Tha sinn moiteil às na coileanaidhean againn ann a bhith a' neartachadh a' chànan thar foghlam agus seirbheisean poblach agus tro thachartasan agus iomairtean a tha a' cur ri mathas foghlaim, cultarail agus eaconamach na Gàidhealtachd.**

Tha dìorras aig a' Chomhairle gun àrdaich i àireamh luchd-labhairt na Gàidhlig agus gun neartaich i ìomhaigh na Gàidhlig. Gus na mòr-mhiannan againn a choileanadh, bidh sinn ag amas gu làidir air gnìomhan airson dhaoine òga agus theaghlaichean, gu h-àraid ann am Foghlam, san Dachaigh agus ann an Coimhearsnachdan.

Àrdaichidh sinn cuideachd cleachdadh agus ìomhaigh na Gàidhlig taobh a-staigh Seirbheisean na Comhairle agus obraichidh sinn gus a' Ghàidhlig a neartachadh is a thogail còmhla ri raon bhuidhnean com-pàirteach thar nan Ealan, nam Meadhanan agus Dualchas, agus ann an Leasachadh Eaconamach. Obraichidh a' Chomhairle cuideachd gus dèanamh cinnteach gu bheilear a' toirt fa-near do mhath na Gàidhlig taobh a-staigh a raointean buaidh, a' gabhail a-steach Com-pàirteachas Dealbhadh Coimhearsnachd gu h-ionadail agus ìrean farsaing an Rìghaltais thar sin.

Tha sinn a' toirt gealltanais gun dèan sinn ath-sgrùdadh air ar n-adhartas agus gun ullaich sinn aithisgean bliadhnail a thaobh a bhith a' buileachadh a' Phlana. Mu dheireadh, bidh sinn an-còmhnaidh a' feuchainn ris na tha sinn a' dèanamh agus a' lìbhrigeadh a leasachadh agus, sna h-amannan cugallach eaconamach a tha air thoiseach, nì sinn nas urrainn dhuinn gus àm ri teachd làidir, sealbhach agus seasmhach a thoirt dhan a' Ghàidhlig.

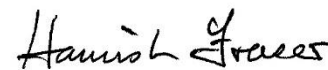
An Comhairliche Jimmy Gray

Neach-gairm Chomhairle na Gàidhealtachd

An Comhairliche Drew Hendry

Ceannard Chomhairle na Gàidhealtachd

An Comhairliche Sheumais Friseal

Cathraiche Buidheann Buileachaidh Gàidhlig
Chomhairle na Gàidhealtachd

Clàr-innse

**Pàirt 1 Ro-ràdh
Duilleag 4**

**Pàirt 2 An Co-theacsa Nàiseanta
Duilleag 5**

**Pàirt 3 Co-theacsa Chomhairle na Gàidhealtachd
Duilleag 6**

**Pàirt 4 Lìbhrigeadh Chomhairle na Gàidhealtachd a thaobh na Gàidhlig
Duilleag 7**

**Pàirt 5 Gnìomh airson Fàs – Na Còig Cuspairean sa Phlana
Duilleag 9**

**Pàirt 6 A' Lìbhrigeadh agus a' Goireasachadh a' Phlana
Duilleag 11**

**Pàirt 7 Cunnartan
Duilleag 12**

**Pàirt 8 Ag Ath-bhreithneachadh agus a' Cumail Sùil air Buileachadh a' Phlana
Duilleag 13**

**Pàirt 9 Gealltanasan Ro-innleachdail agus Gnìomhan Comasachaidh airson Còig Cuspairean a' Phlana
Duilleag 14**

PÀIRT 1 RO-RÀDH

1.1

Dheasaich Comhairle na Gàidhealtachd a' chiad Phlana Gàidhlig reachdail ann an Alba ann an 2007 fo Achd na Gàidhlig (Alba) 2005; còig bliadhna às dèidh sin, tha a' Chomhairle moiteil a bhith a' daingneachadh a dealais as ùr do bhith ag àrdachadh agus a' toirt fàs san àm ri teachd air foghlam, cànan agus cultar na Gàidhlig. Bha amasan is mion-amasan fìor adhartach ann am Plana 2007-11, agus tha mòran dhen fheadhainn a chaidh a mhìneachadh aig an àm mar Phrìomh Ghealltanasan a-nis air an 'àbhaisteachadh' gu soirbheachail taobh a-staigh phròiseasan is mhodhan na Comhairle. Nam measg tha a bhith: ag ùrachadh is a' dèanamh dearbh-aithne chorporra na Comhairle dà-chànanach; a' cur freagairt Ghàidhlig air ais gu gach conaltradh a thig a-steach sa Ghàidhlig; a' cur teacsa coitcheann ann an sanasan-obrach a' brosnachadh luchd-labhairt Gàidhlig gus tagradh airson dreuchdan teagaisg; a' buileachadh poileasaidh dà-chànanach a thaobh soidhnichean agus a' dèanamh na Gàidhlig nas follaisiche ann an tiotalan is fo-thiotalan foillseachaidhean na Comhairle. Tha am poileasaidh gu h-àrd a thaobh soidhnichean dà-chànanach agus Aithisg Bhuileachaidh Plana 2007-11 na Comhairle rim faotainn air làrach-lìn na Comhairle aig: www.highland.gov.uk/gaeliclanguageplan

1.2

Mar sin chan eil an dàrna Plana Gàidhlig airson 2012-16 idir a' dol an àite ciad Phlana 2007-11 na Comhairle. An àite seo, tha e a' togail air na mòr-mhiannan, na soirbheasan agus na h-eòlasan a fhuair e tro bhith a' buileachadh a' chiad Phlana; tha e a' toirt tuilleadh leasachaidh air mòr-mhiannan na Comhairle airson seasmhachd, fàs agus inbhe a thaobh na Gàidhlig, agus tha e a' cur ri Plana Cànan Nàiseanta Gàidhlig 2012-17. Chaidh a dheasachadh às dèidh co-chomhairle fharsaing le Buill na Comhairle agus Oifigearan na Comhairle, le buidhnean air an taobh a-muigh, foirm co-chomhairle air-loidhne agus ochd coinneamhan co-chomhairleachaidh phoblaich.

1.3

Tha am Plana seo cuideachd a' togail air na bunaitean a chaidh a stèidheachadh roimhe ann a bhith a' brosnachadh dà-chànanas tro fhoghlam Gàidhlig agus tha e ag amas air ceangalan nas làidire agus nas seasmhaiche fhàs eadar a' Ghàidhlig ann am foghlam foirmeil agus a' Ghàidhlig ann am beatha làitheil agus ann an coimhearsnachdan. Thathar cuideachd an dùil gun cuir na Gnìomhan a tha sa Phlana seo fìor thabhartas ri amas an Riaghaltais gum broснаichear togail, cleachdadh agus inbhe na Gàidhlig mar a thathar a' mìneachadh ann an 2.3 de **An Co-theacsa Nàiseanta** air duilleag 5.

1.4

'S i Comhairle na Gàidhealtachd an solaraiche as motha a thaobh foghlam Gàidhlig. Tha i cuideachd a' cur raon farsaing ghnìomhan leasachaidh Gàidhlig air dòigh sa choimhearsnachd, do dhaoine òga agus do dh'inbich. **Tha eachdraidh chliùiteach aig a' Chomhairle cuideachd ann a bhith a' toirt taic do earrannan nan ealan, nam meadhanan agus an dualchais Ghàidhlig.** Tha i air iomadh tachartas cultarail a chruthachadh, a bhrosnachadh, a chumail suas agus a mhaoineachadh. Tha i air cuideachadh gus fèisean a stèidheachadh is a lìbhrigeadh, agus tha iad seo air ìomhaigh na Gàidhlig a thogail gu mòr, is air buannachdan eaconamach cudromach a thoirt dhan sgìre.

1.5

Air sgàth meud a dealais, tha a' Chomhairle airson obrachadh le com-pàirtichean gus gnìomhan a libhrigeadh a chuireas ri agus a leudaicheas a cuid obrach fhèin ann a bhith a' brosnachadh agus a' neartachadh cànan is cultar na Gàidhlig, ann a bhith a' cumail suas agus a' togail foghlam Gàidhlig, agus ann a bhith a' sireadh chothroman ùra airson leasachadh eaconamach a thaobh na Gàidhlig. Tha a' Chomhairle cuideachd a' creidsinn, air sgàth na h-aimsir ionmhasail ris a bheil dùil thar beatha a' Phlana, gum bu chòir do dh'ùghdarrasan poblach agus an com-pàirtichean libhrigidh dòighean mac-meanmnach agus innleachdach a lorg gus eòlas agus stòrasan a cho-roinn, agus a' bhuannachd as motha fhaighinn às iomairtean Gàidhlig.

1.6

Tha a' Chomhairle an dùil gu bheil am Plana seo ruigsinneach agus gu bheil na gnìomhan a tha air an gabhail a-steach ann soilleir, gun gabh iad tomhas agus coileanadh, gu bheil iad so-dhèanta, agus gun gabh iad libhrigeadh taobh a-staigh beatha a' Phlana. A bharrachd, tha e riatanach gu bheil am Plana sùbailte, gu bheil e comasach freagairt air atharrachaidhean suidheachaidh agus leasachaidh taobh a-staigh a bheatha, agus gu bheil e comasach freagairt air cothroman a tha a' cur feum air sùbailteachd a thaobh dòigh-obrach no libhrigidh.

PÀIRT 2 AN CO-THEACSA NÀISEANTA

2.1

Tha Earrann 2 de dh'Achd na Gàidhlig (Alba) 2005 a' cur ìmpidh air Bòrd na Gàidhlig Plana Gàidhlig nàiseanta ullachadh agus a chur fa chomhair nam Ministearan Albannach, agus tionndaidhean ath-leasaichte gun a bhith nas anmoiche na 5 bliadhna as dèidh dhan a' phlana mu dheireadh a bhith air fhoillseachadh. Tha Plana Gàidhlig na Comhairle air a cho-thaobhadh ri, agus a' cur ris, na mòr-mhiannan agus na targaidean a tha ann am Plana Cànan Nàiseanta Gàidhlig 2012-2017.

2.2

Tha suidheachadh na Gàidhlig cugallach agus ma tha àm ri teachd seasmhach gu bhith aig a' chànan, feumar oidhirp a cho-òrdanachadh agus goireasan a stiùireadh gu ruige gnìomhan agus builean aontaichte. Tha Plana Cànan Nàiseanta Gàidhlig 2012-2017 a' mìneachadh nan gnìomhan agus nam builean nàiseanta seo agus mar a thèid am buileachadh. Bidh seo a' gabhail a-steach com-pàirteachas nàiseanta eadar Riaghaltas na h-Alba, Bòrd na Gàidhlig, ùghdarrasan ionadail agus iomadh buidheann phoblach, shaor-thoileach is phrìobhaideach eile, a bharrachd air daoine fa leth air feadh na h-Alba.

2.3

'S e prìomh thargaid Plana Cànan Nàiseanta na Gàidhlig an àireamh dhaoine a tha a' bruidhinn na Gàidhlig a dhèanamh seasmhach le bhith ag àrdachadh an reata aig a bheil luchd-labhairt ùra a' dol an àite luchd-labhairt – mar as trice nas sine – a thathar a' call. 'S e na slatan-tomhais airson na targaid seo gun seall Cunntas-sluaigh 2021 gu bheil an t-àrdachadh ann an àireamh an luchd-labhairt òga a' leantainn is gun seall Cunntas-sluaigh 2031 gu bheil àireamh an luchd-labhairt uile air a bhith mun aon ìre rè nan deich bliadhna. Le bhith a' gabhail ris gum bi an dealbh a nochdas bho Aithisg Chunntas-sluaigh 2011 an ìre mhath

coltach ri 2001, dh'fheumadh targaid Bòrd na Gàidhlig airson ìre 'cur an àite' a choileanadh gach bliadhna, amas air an àireimh dhaoine òga a' dol a-steach gu Clas 1 ann am bun-sgoiltean tro mheadhan na Gàidhlig a dhùblachadh gu mu 800 ro 2017. Gus taic a chur ri targaidean Riaghaltas na h-Alba, aon uair 's gu bheil a' Chomhairle air mion-sgrùdadh a dhèanamh air an dàta bho Chunntas-sluaigh 2011 agus air co-chomhairle a chumail le Bòrd na Gàidhlig, thèid targaidean sònraichte a ghabhail a-steach taobh a-staigh Gealltanasan Ro-innleachdail 2.3 agus 2.4 Cuspair an Fhoghlaim ann am Pàirt 9 gu h-iseal.

2.4

Tha Plana Cànan Nàiseanta Gàidhlig 2012-2017 a' toirt air adhart lèirsinn a' chiad Phlana Nàiseanta airson àm ri teachd seasmhach airson na Gàidhlig mar "chànan fallain, beothail a tha air a chleachdadh, agus air a bheil luach is inbhe air a chur, barrachd is barrachd ann an Alba ioma-chultarach is ioma-chànanach an latha an-diugh." Tha trì amasan farsaing aige:

- stad a chur air a' chrìonadh ann an àireimh iomlan luchd-labhairt na Gàidhlig ann an Alba le bhith ag àrdachadh na h-àireimh a tha a' togail a' chànan;
- cur ris na suidheachaidhean sa bheil a' Ghàidhlig air a cleachdadh, a rèir prìomh phrionnsabal Achd na Gàidhlig a tha ag iarraidh co-ionannachd spèis airson na Gàidhlig agus na Beurla; agus
- **luchd-labhairt na Gàidhlig – an dà chuid luchd-ionnsachaidh agus luchd-labhairt fileanta – a chuideachadh gu bhith a' toirt air adhart an comais anns a' Ghàidhlig agus am misneachd ann a bhith ga cleachdadh, agus dèanamh cinnteach gum mair a' Ghàidhlig mar chànan a tha fallain agus beothail.**

2.5

Tha Plana Cànan Nàiseanta na Gàidhlig cuideachd ag amas air cur ri Comharran Coileanaidh Nàiseanta an Riaghaltas agus tha e cuideachd a' ceangal tromhpa gu Aonta Buil Shingilte na Comhairle. 'S e ceangal cudromach a tha san dàrna Phlana seo sa chom-pàirteachas nàiseanta gus gnìomhan agus builean Plana Cànan Nàiseanta Gàidhlig 2012-2017 a chur an gnìomh. Tha e cuideachd a' toirt seachad prìomhachasan roinneil Chomhairle na Gàidhealtachd fhèin ri taobh nam mòr-mhiannan nàiseanta.

PÀIRT 3 CO-THEACSA CHOMHAIRLE NA GÀIDHEALTACHD

3.1

Mar a chaidh innse san ro-ràdh, b' e Plana Gàidhlig 2007-11 na Comhairle a' chiad Phlana a chaidh a dhèanamh is a chur fa chomhair Bòrd na Gàidhlig fo Achd na Gàidhlig (Alba) 2005. Chaidh am Plana sin aontachadh sa Chèitean 2008, agus tha Earrann 7 den Achd a' mìneachadh gu bheil e mar riatanas gun tèid am Plana Gàidhlig ath-sgrùdadh, gun a bhith nas anmoiche na còig bliadhna bhon cheann-latha air an deach am Plana roimhe aontachadh.

3.2

Bha mion-amasan mòr-mhiannach sa chiad Phlana agus bha dùbhlain làidir an lùib a bhith gam buileachadh. Tha mòran de na mòr-mhiannan a bha sa chiad Phlana a thaobh na Gàidhlig ann an Seirbheisean na Comhairle a-nis nam pàirt àbhaisteach de phoileasaidh is de chleachdadh air an taobh a-staigh. Tha an dàrna Plana seo a' togail air soirbheasan a' chiad Phlana, agus bidh na dùbhlain agus na leasain a thàinig am bàrr nan slatan-tomhais luachmhor airson

2012-16. Bidh a' Chomhairle, anns gach rud a nì i, a' cumail ri prionnsabal co-ionannachd spèis airson na Gàidhlig agus na Beurla. A bharrachd, leanaidh a' Chomhairle air adhart gu gnìomhach a' tabhann is a' solarachadh sheirbheisean Gàidhlig dhan a' phoball, mar eisimpleir: tro bhith a' cur a-mach aithisgean, sgrìobhainnean is foirmichean dà-chànanach; a' dol an urras gum faigh gach conaltradh a thig a-steach sgrìobhte sa Ghàidhlig freagairt sa Ghàidhlig cuideachd (taobh a-staigh an raoin-ama shuidhichte); agus dèanamh cinnteach gun urrainn dhan a' phoball dèiligeadh ris a' Chomhairle gu labhairteach sa Ghàidhlig.

3.3

Tha a' Chomhairle air obrachadh gu dlùth le Bòrd na Gàidhlig ann a bhith ag ullachadh a' Phlana, is gus dèanamh cinnteach gun deach aghaidh a chur ri eileamaidean riatanach is leantainneach bho Phlana 2007-11, a' gabhail a-steach an fheadhainn a chomharraicheadh le Oilthigh Chailleannach Ghlaschu.

Thèid am Plana seo a stiùireadh agus a sgrùdadh mar aon de sgrìobhainnean coileanadh corporra na Comhairle agus bidh Buidheann Buileachaidh Gàidhlig na Comhairle a' cumail ceannas air.

3.4

A bharrachd, cuiridh am Plana ri gnìomhan agus toraidhean gus Comharran Coileanaidh Nàiseanta an Riaghaltais a bhuileachadh, tro Aonta Buil Shingilte na Comhairle agus na targaidean a tha air am mìneachadh ann am Planaichean Seirbheis na Comhairle.

PÀIRT 4 LÌBHRIGEADH CHOMHAIRLE NA GÀIDHEALTACHD A THAOBH NA GÀIDHLIG

4.1

Suidhichte taobh a-staigh Seirbheis an Fhoghlaim, a' Chultair agus an Spòrs, tha Sgioba Ghàidhlig na Comhairle air a stiùireadh le Manaidsear Leasachaidh na Gàidhlig le taic bho Oifigear Leasachaidh na Gàidhlig, dà Oifigear Ionnsachadh agus Leasachadh Coimhearsnachd Gàidhlig (co-ionnan ri làn-ùine), Prìomh Oifigear Eadar-theangachaidh, Neach-cuideachaidh Stòrasan Gàidhlig agus Neach-cuideachaidh Clèireachd Gàidhlig. Thathar an dòchas dreuchd bhàn Oifigear Leasachaidh Foghlam Gàidhlig a lìonadh tràth sa Phlana seo.

4.2

Sa bhliadhna ionmhasail 2011-12 bha làn-bhuidseat caiteachais de £4.768M aig a' Chomhairle airson foghlam tro mheadhan na Gàidhlig agus leasachadh Gàidhlig. Bha teachd a-steach iomlan de £0.975M sa bhuidseat airson na bliadhna, a' buntainn ri maoineachadh com-pàirteach bho Riaghaltas na h-Alba a bha air a sholarachadh tro Thabhartas Sònraichte na Gàidhlig agus maoineachadh Gàidhlig Luchd-ionnsachaidh sa Bhun-sgoil. Thug seo seachad buidseat lom iomlan de £3.793M airson na Gàidhlig ann an 2011-12. Bidh a' Chomhairle cuideachd a' libhrigeadh phròiseactan le maoineachadh pròiseict com-pàirteach bho Bhòrd na Gàidhlig.

4.3

Bha seisean sgoile 2010-11 a' comharrachadh 25 bliadhna de sholar foghlam Gàidhlig le Comhairle na Gàidhealtachd, agus san àm seo tha a' Chomhairle air dealas agus goireasan susbainteach a chur ri foghlam Gàidhlig agus ri bhith a' fàs na Gàidhlig ann an coimhearsnachdan. Lìbhrig a' Chomhairle ciad Phlana Gàidhlig na dùthcha fo Achd na Gàidhlig (Alba) 2005 agus lìbhrig i a' chiad bhun-sgoil uile-Gàidhlig, a thogadh airson an adhbhair sin fhèin, ann an Alba – Bun-sgoil Ghàidhlig Inbhir Nis. Shoirbhich cho mòr leis an sgoil is gun tàinig air a' Chomhairle leudachadh a chur ris an togalach ann an 2010, ann an com-pàirteachas le Riaghaltas na h-Alba.

4.4

Aig toiseach an dàrna Plana seo, tha a' Chomhairle a' solarachadh na leanas:

- 19 sgoil-àraich tro mheadhan na Gàidhlig agus 4 ionadan com-pàirteach a' solarachadh foghlam Gàidhlig ro-sgoile airson còrr is 320 leanabh aois trì agus ceithir;
- 21 bun-sgoil a' toirt foghlam tro mheadhan na Gàidhlig do 761 sgoilear;
- 1345 sgoilear ann an 59 sgoil a' faighinn Gàidhlig Luchd-ionnsachaidh sa Bhun-sgoil;
- 12 àrd-sgoil a' tabhann chlasaichean Gàidhlig (luchd-labhairt fileanta), no a' teagasg chuspairean tro mheadhan na Gàidhlig, do 373 sgoilear; agus
- 12 àrd-sgoil a' tabhann chlasaichean luchd-ionnsachaidh Gàidhlig do 1286 sgoilear.

4.5

Sa cho-theacsa nàiseanta, tha an dealas a tha aig a' Chomhairle do dh'fhoghlam a-mhàin ri fhaicinn ann an staitistig Bòrd na Gàidhlig airson 2010-2011. Sheall iad seo gun robh Comhairle na Gàidhealtachd a' solarachadh:

- 33% de chlann ro-sgoile FTG na h-Alba;
- 32% de sgoilearan bun-sgoile FTG na h-Alba;
- 34% de sgoilearan àrd-sgoile FTG na h-Alba a tha a' dèanamh Gàidhlig mar luchd-labhairt fileanta;
- 35% de sgoilearan àrd-sgoile FTG na h-Alba a tha a' dèanamh chuspairean tro mheadhan na Gàidhlig; agus
- 51% de sgoilearan àrd-sgoile na h-Alba a tha a' dèanamh Gàidhlig mar luchd-ionnsachaidh.

4.6

Thar beatha a' Phlana seo, tha a' Chomhairle ag amas air solar foghlam tro mheadhan na Gàidhlig – a tha seasmhach is gun bhriseadh – a chruthachadh agus a chumail suas (bho ro-sgoil tro bhun-sgoil agus gu ruige foghlam àrd-sgoile). Leasaichidh seo bunait daingeann airson foghlam, cànan agus cultar na Gàidhlig ann an lìonradh sgoiltean a tha air an suidheachadh gu ro-innleachdail air feadh sgìre na Gàidhealtachd. Gus an dà chuid fàs agus iarrtas a leasachadh is a stiùireadh, tha a' Chomhairle ag obair còmhla ri Bòrd na Gàidhlig gus earrann thràth-bhliadhnaichean a stèidheachadh a bhios air a h-eagrachadh gu proifeiseanta, air a deagh ghoireasachadh, ag amas air an ùine-fhada, agus a bhios seasmhach. Bidh an earrann thràth-bhliadhnaichean seo a' gabhail a-steach ìrean 0-3 agus ro-sgoile, agus a' leasachadh cùram-chloinne ro agus às dèidh sgoile taobh a-staigh foghlam Gàidhlig.

4.7

Tha a' Chomhairle a' cur chothroman air dòigh do dh'inbich gus a' Ghàidhlig ionnsachadh tro dhòigh-ionnsachaidh adhartach Ùlpan agus tro chlasaichean eile, airson còrr is 200 neach ann an 2011-12. Am measg na bhios a' gabhail com-pàirt, tha pàrantan chloinne ann am foghlam Gàidhlig ann an Inbhir Nis, An Aghaidh Mhòr, Inbhir Narann, Druim na Drochaid, Baile an Athainn, Loch Abar, Inbhir Pheofharain, Port Rìgh, Uachdar Thìre, Ullapul, Am Ploc agus Am Blàran Odhar. Tha an obair leantainneach agus, le taic bho Bhòrd na Gàidhlig, thathar an dùil a leudachadh. Tha a' Chomhairle cuideachd a' toirt seachad seirbheis solar stòrasan foghlaim agus fiosrachaidh do lìonradh nan sgoiltean Gàidhlig. Tha i cuideachd a' cur raon thachartasan is ghnìomhan air dòigh le amas a bhith a' cleachdadh na Gàidhlig ann an suidheachaidhean neo-fhoirmeil, làitheil. Tha a' Chomhairle cuideachd a' solarachadh Seirbheis Eadar-theangachaidh Gàidhlig a thathar a' cleachdadh air an taobh a-staigh is an taobh a-muigh, agus air an tèid beachdachadh airson leudachadh seirbheis cho-roinnte taobh a-staigh beatha a' Phlana.

4.8

Tha a' Chomhairle air Meòmhrachan Tuigse a shoidhnigeadh le Riaghaltas na h-Albann Nuaidh agus le Sabhal Mòr Ostaig. Tha i a' cumail suas dàimhean matha a thaobh a bhith a' cur na Gàidhlig air adhart le Riaghaltas na h-Alba, Bòrd na Gàidhlig, ùghdarrasan eile, agus an dà chuid le buidhnean Gàidhlig agus buidhnean nach buin dhan Ghàidhlig, thar beatha phoblach na Gàidhealtachd agus na h-Alba.

4.9

Tha a' Chomhairle cuideachd air raon farsaing chom-pàirteachasan a thogail thar nan ealan, nam meadhanan agus a' chultair Ghàidhlig, agus chuir i iomairt shoirbheachail air dòigh gus craoladh Freeview fhaighinn airson BBC ALBA. Tha a' Chomhairle a' toirt taic dhan a' Mhòd Nàiseanta Rìoghail a tha, tro Chùmhnant Libhrigeadh Seirbheis leis a' Chomunn Ghàidhealach, gu bhith air a chumail sa Ghàidhealtachd ann an 2014, 2017 agus 2020. Tha a' Chomhairle cuideachd a' toirt taic do Fhèis Bhlas agus do na fèisean, agus tha na tachartasan is na h-iomairtean sin uile a' cur ri mathas oideachail, cultarail agus eaconamach na Gàidhealtachd.

PÀIRT 5 GNÌOMH AIRSON FÀS – NA CÒIG CUSPAIREAN SA PHLANA

5.1

Thèid a' Chomhairle ann an gnìomh fo na còig cuspairean a tha air an comharrachadh sa Phlana. Tha na Duilleagan-gnìomha ann am Pàirt 9 a' toirt seachad gnìomhan sònraichte agus na toraidhean ris a bheil dùil, fo na cuspairean. Tha an geàrr-chunntas a leanas a' mìneachadh nan cuspairean agus amasan farsaing na Comhairle fo gach fear.

Cuspair 1 – A' Ghàidhlig san Dachaigh agus sa Choimhearsnachd

Cuiridh a' Chomhairle air adhart cho cudromach 's a tha e a bhith a' cleachdadh na Gàidhlig san dachaigh agus am measg theaghlachan, gus brosnachadh agus taic a thoirt do dhaoine òga gu bhith dà-chànanach tron Ghàidhlig. Bheir a' Chomhairle cuideachd seachad cothroman do phàrantan sgoilearan ann am foghlam tro mheadhan na Gàidhlig (FTG) gus a' Ghàidhlig ionnsachadh agus togaidh i air a h-obair ann a bhith a' cur chlubaidhean is chur-seachadan às

dèidh sgoile air dòigh do sgoilearan FTG. Bheir a' Chomhairle taic do sgeamaichean tagradaireachd phàrantach agus lìonraidhean phàrantan a bhios a' brosnachadh fàs ann am foghlam Gàidhlig. Ann an coimhearsnachdan, neartaichidh is meudaichidh a' Chomhairle gnìomhan a tha a' buntainn ris a' Ghàidhlig, agus meudaichidh i na cothroman do dhaoine òga gus a' Ghàidhlig a chleachdadh ann an suidheachaidhean neo-fhoirmeil. Cuiridh a' Chomhairle clasaichean Gàidhlig air dòigh ann an coimhearsnachdan, agus putaidh i airson ath-bhreithneachadh air èifeachdas ionnsachadh Gàidhlig, gu h-àraid do dh'inbich. Nì a' Chomhairle ceangal cuideachd le iomairtean com-pàirteachas coimhearsnachd taobh a-staigh sgìre na Comhairle, agus gabhaidh i os làimh co-dhealbhadh agus co-libhrigeadh ghnìomhan, far a bheil sin iomchaidh.

Cuspair 2 – A' Ghàidhlig ann am Foghlam

Mar an solaraiche as motha de dh'fhoghlam Gàidhlig, tha a' Chomhairle mothachail mu na dleastanasan aice aig ìrean ionadail agus nàiseanta.

Leanaidh a' Chomhairle air adhart a' tòiseachadh, a' cur ri agus a' toirt buaidh air slighe is buileachadh phoileasaidhean agus stiùireadh nàiseanta a thaobh na Gàidhlig, agus leanaidh i air adhart a' dèanamh cinnteach gu bheil a' Ghàidhlig air a gabhail a-steach ann an ath-bhreithneachaidhean is measaidhean ro-innleachdail foghlaim. Tha a' Chomhairle mothachail gu bheil feum air dealbhadh is leasachadh air an sgioba-obrach san ùine-fhada gus fàs seasmhach a chomasachadh ann am foghlam, agus gabhaidh i làn chom-pàirt le Bòrd na Gàidhlig agus leis an Riaghaltas gus obrachadh gu luath gu ruige fuasgladh. Gabhaidh a' Chomhairle os làimh eacarsaich mhapaidd cuideachd, a' sealltainn nan sgìrean sin sa Ghàidhealtachd a bhiodh comasach air taic a thoirt do dh'fhoghlam Gàidhlig 0-18 gu seasmhach san ùine-fhada, agus siridh a' Chomhairle meudachadh ann am foghlam Gàidhlig thràth-bhliadhnaichean, ro-sgoile, bun-sgoile agus àrd-sgoile, gus taic a thoirt do na targaidean iomlan ann am Plana Cànain Nàiseanta Gàidhlig 2012-17.

Cuspair 3 – A' Ghàidhlig sna h-Ealain, sna Meadhanan agus ann an Dualchas

Nì a' Chomhairle ceangal le Bòrd na Gàidhlig agus Alba Chruthachail gus buaidh a thoirt air ro-innleachd agus poileasaidh nàiseanta, le amas an àireamh dhaoine a tha a' gabhail com-pàirt sna h-Ealain, agus a tha a' cleachdadh na Gàidhlig, a mheudachadh. **Bheir a' Chomhairle taic is neart do na ceangalan leis a' Mhòd Nàiseanta Rìoghail agus na Mòdan Ionadail, agus meudaichidh i cleachdadh na Gàidhlig taobh a-staigh nam fèisean agus tachartasan mòra eile a tha a' faighinn maoineachadh bhon a' Chomhairle taobh a-staigh na Gàidhealtachd.** Bidh luchd-obrach na Comhairle ag obair gu dlùth le High Life na Gàidhealtachd (HLG) gus ìomhaigh na Gàidhlig a thogail ann an taighean-tasgaidh agus tasglannan, agus cuideachd taobh a-staigh nan taighean-tasgaidh neo-eisimeileach a tha a' faighinn maoineachadh bhon a' Chomhairle. Tha a' Chomhairle cuideachd ag iarraidh barrachd cothroman a thoirt do dhaoine a dhol an lùib na Gàidhlig tro ghnìomhachasan nam meadhanan is nan ealan, is tro na gnìomhachasan cruthachail. Tha i cuideachd airson com-pàirt a ghabhail le BBC ALBA gus raointean a chomharrachadh far am biodh iomairtean co-obrachail iomchaidh.

Cuspair 4 – A' Ghàidhlig san Àite-obrach

Obraichidh a' Chomhairle gus a' Ghàidhlig a dhèanamh nas àbhaistich thar Seirbheisean na Comhairle agus broснаichidh i com-pàirtichean libhrigidh agus cunnradairean gus a' Ghàidhlig a dhèanamh nas follaisich taobh a-staigh nan structaran aca. Cruinnichidh a' Chomhairle an dàta bun-loidhne as ùire gus lìonradh de dhaoine le Gàidhlig a chomharrachadh thar nan Seirbheisean. Cuideachd, nuair a thathar a' sgrùdadh phoileasaidhean is iomairtean, nì a' Chomhairle cinnteach gu bheil a' gabhail aire do na buaidhean matha is dona a dh'fhaodadh a bhith aca air a' Ghàidhlig agus air leasachadh foghlaim. **Brosnaichidh a' Chomhairle ìomhaigh na Gàidhlig aig Comataidhean na Comhairle agus aig tachartasan poblach a tha a' Chomhairle a' cur air dòigh. Cuideachd, broснаichidh i co-roinn fiosrachaidh agus cleachdadh ghoireasan ann an dòigh èifeachdach thar na h-earrainn poblaich.** Nì a' Chomhairle

sgrùdadh cuideachd air cothroman do sheann daoine a bhruidhneas a’ Ghàidhlig, gus am bi cothrom aca a’ Ghàidhlig a bhruidhinn is a chluinntinn taobh a-staigh solar cùraim a tha air a mhaoineachadh gu poblach.

Cuspair 5 – A’ Ghàidhlig ann an Leasachadh Eaconamach

Amaisidh a’ Chomhairle air ìomhaigh nas àirde a thoirt do na buannachdan eaconamach a tha an lùib na Gàidhlig agus dà-chànanais, làimh ri cultar agus dualchas, agus obraichidh i gus ìomhaigh na Gàidhlig a stèidheachadh ann an iomairtean leasachadh eaconamach san fharsaingeachd agus ann an turasachd. Nì a’ Chomhairle sgrùdadh air an fhiosrachadh is air a’ chomhairle a th’ ann an-dràsta a thaobh comas-cosnaidh agus dreuchdan taobh a-staigh margaidh nan obraichean Gàidhlig. Bheir i mìneachadh cuideachd air buannachdan eaconamach is cultarail dà-chànanais agus an fharsaingeachd roghainnean dreuchdail is chothroman a tha a’ Ghàidhlig a’ toirt seachad. Cuiridh a’ Chomhairle ri dealbhadh sgioba-obrach san ùine-fhada a thaobh earrann nan obraichean Gàidhlig, agus meudaichidh i na buannachdan eaconamach a tha an lùib thachartasan Gàidhlig agus obair nam meadhanan taobh a-staigh sgìre Chomhairle na Gàidhealtachd. Cruthaichidh a’ Chomhairle Ro-innleachd Margaidheachd agus Conaltraidh gus na buannachdan eaconamach, foghlaim agus cultarail a tha an lùib na Gàidhlig agus dà-chànanais a shoilleireachadh.

5.2

Tro ghnìomhan a tha air an comharrachadh fo gach fear de na còig cuspairean seo, ’s e amas farsaing na Comhairle àireamh luchd-labhairt na Gàidhlig a chumail suas agus àrdachadh le bhith:

- a’ neartachadh foghlaim, cànan agus cultar na Gàidhlig;
- a’ meudachadh an raoin chothroman gus a’ Ghàidhlig a chleachdadh;
- a’ brosnachadh buannachdan dà-chànanais ann an coimhearsnachdan, san dachaigh agus tro fhoghlaim is ionnsachadh;
- a’ meudachadh buannachdan eaconamach na Gàidhlig;
- a’ cur ri fàs san àm ri teachd sna h-ealain, sna meadhanan agus ann an dualchas na Gàidhlig; agus
- a’ togail inbhe agus follaiseachd na Gàidhlig nas àirde.

PÀIRT 6 A’ LÌBHRIGEADH AGUS A’ GOIREASACHADH A’ PHLANA

6.1

Tha Manaidsear Leasachaidh na Gàidhlig cunntachail do Stiùiriche an Fhoghlaim, a’ Chultair agus an Spòrs airson a bhith a’ stiùireadh Plana Gàidhlig na Comhairle thar nan Seirbheisean uile taobh a-staigh na Comhairle. Tha dleastanas aig Manaidsear Leasachaidh na Gàidhlig airson a bhith a’ buileachadh a’ Phlana Gàidhlig agus planaichean is poileasaidhean buntainneach, tro obrachadh eadar-seirbheis taobh a-staigh na Comhairle, tro bhith ag obair gu dlùth le Riaghaltas na h-Alba agus Bòrd na Gàidhlig, agus ann an co-bhuinn le buidhnean eile air an taobh a-muigh agus buidhnean-gnìomha Gàidhlig. Bidh prìomhachasan obrach na Sgioba Gàidhlig air an stiùireadh tro na h-Amasan Ro-innleachdail, na Prìomh Thoraidhean Dèanadais agus na Gnìomhan Comasachaidh a tha air am mìneachadh sa Phlana. Leanaidh a’ Chomhairle air adhart a’ tasgadh a stòrasan fhèin ann am foghlaim, cànan agus cultar na Gàidhlig agus, far a bheil sin iomchaidh, feuchaidh i ri prìomhachasan agus stòrasan a th’ ann mar-thà a chur an gnìomh a-rithist.

6.2

'S e cùis riatanach a tha sa ghainnead thidsearan le teisteanas agus luchd-obrach taice a thaobh a bhith a' leudachadh foghlam Gàidhlig agus mar thoradh air a sin, a bhith ag àrdachadh àireamhan luchd-labhairt. Thèid aghaidh a chur ris a seo mar chùis èiginneach aig ìre nàiseanta tro iomairt Dealbhadh na Sgioba-obrach.

6.3

Nì a' Chomhairle sgrùdadh cuideachd air gach cothrom a thaobh maoineachadh com-pàirteach bhon an taobh a-muigh, far a bheil sin iomchaidh. **Tha sruthan maoineachaidh nàiseanta, agus dòigh-obrach phractaigeach a thaobh lìbhrigidh, air a bhith fìor chudromach airson a bhith a' stèidheachadh is a' cumail suas fàs sa Ghàidhlig.** Tha dealas làidir aig a' Chomhairle do dhòigh-obrach nàiseanta cho-aontachail is ro-innleachdail a thaobh maoineachadh Gàidhlig. Tha a' Chomhairle mothachail mun àrainneachd ionmhasail anns a bheil i ag obair, agus tha i airson coimhead air dòighean maoineachaidh mac-meanmnach agus sùbailte a thaobh, mar eisimpleir, cosgaisean stèidheachaidh gus fàs a chomasachadh thar solar foghlaim Gàidhlig.

PÀIRT 7 CUNNARTAN

7.1

Tha rianachd chunnairt ro-innleachdail a' ciallachadh a bhith ag aithneachadh, a' mion-sgrùdadh agus a' dèanamh prìomhachas air na cunnartan sin a dh'fhaodadh buaidh a thoirt air comas na Comhairle a mion-amasan a choileanadh. Chaidh ath-sgrùdadh de na cunnartan an lùib a' Phlana a dhèanamh le Sgioba na Gàidhlig san Dùbhlachd 2011 agus chaidh na cunnartan àrd-ìre a leanas a chomharrachadh.

Àireamh Cunnairt: Plana Gàidhlig 1

Tuairisgeul: Lùghdachadh ann an stòrasan ionmhasail an dà chuid aig ìrean ionadail agus nàiseanta.

Àireamh Cunnairt: Plana Gàidhlig 2

Tuairisgeul: Cion Dealbhadh Sgioba-obrach Nàiseanta; fastadh agus gleidheadh, gu h-àraid taobh a-staigh foghlaim Gàidhlig.

Àireamh Cunnairt: Plana Gàidhlig 3

Tuairisgeul: Eu-comas Sgioba Ghàidhlig iomlan a choileanadh agus a chumail suas.

7.2

Thèid rian a chumail air na cunnartan seo tro phròiseas Ath-sgrùdadh Dèanadais gach Ràithe, agus thèid rian a chumail air cunnartan eile tro dhealbhadh obrachail àbhaisteach.

PÀIRT 8 AG ATH-BHREITHNEACHADH AGUS A’ CUMAIL SÙIL AIR BUILEACHADH A’ PHLANA

8.1

Mar phàirt de sheata sgrìobhainnean corporra na Comhairle, thèid sgrùdadh a dhèanamh air Plana Gàidhlig 2012-16 agus bidh an sgrùdadh seo a cheart cho mionaideach ri Prògram Rianachd na Comhairle agus a Planaichean Seirbheis. Thèid fiosrachadh iomlan mu ghnìomhan agus mu thargaidean buileachaidh – a’ gabhail a-steach dleastanasan oifigeir is cinn-ama air an taobh a-staigh – a chlàradh taobh a-staigh Siostam Dèanadais & Rianachd Cunnairt na Comhairle. Foillsichidh sinn na cinn-ama bliadhna air a bheil sinn ag amas, an cois a’ Phlana, air an làrach-lìn againn. A bharrachd, deasaichidh sinn:

- cunntas air dèanadas gach ràithe, a rèir Seirbheis an Fhoghlaim, a’ Chultair agus an Spòrs agus cearcallan sgrùdaidh Seirbheis an Àrd-oifigeir;
- fiosrachadh agus Aithisgean do Bhuidheann Buileachaidh Gàidhlig na Comhairle; agus
- Aithisg Bhuileachaidh Bhliadhna air a thèid a-steach gu Bòrd na Gàidhlig.

Mu dheireadh, tha e cudromach gu bheil am Plana sùbailte, gus an urrainn dhan a’ Chomhairle freagairt air atharrachaidhean, agus leasachadh rè beatha a’ Phlana. Cuideachd, bheir seo comas dhan a’ Chomhairle freagairt air cothroman a tha a’ cur feum air sùbailteachd a thaobh dòigh-obrach no libhrigidh.

PÀIRT 9 GEALLTANASAN RO-INNLEACHDAIL AGUS GNÌOMHAN COMASACHAIDH AIRSON CÒIG CUSPAIREAN A’ PHLANA

Cuspair 1 - Na nì sinn airson na Gàidhlig san Dachaigh agus sa Choimhearsnachd

Gealltanais Ro-innleachdail 1

Cuiridh sinn com-pàirteachas air chois thar na Gàidhealtachd gus goireasan a chruthachadh a bheir brosnachadh agus taic do phàrantan no luchd-gleidhidh gus a’ Ghàidhlig a chleachdadh san dachaigh.

Com-pàirtichean

Bòrd na Gàidhlig, Deiseal Earranta, Comann nam Pàrant, Comunn na Gàidhlig, Sabhal Mòr Ostaig, Buidheann Ath-sgrùdaidh Ionnsachadh agus Leasachadh Coimhearsnachd.

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- Dàta bun-loidhne air a stèidheachadh, a sheallas comas cànan phàrantan no luchd-gleidhidh sgoilearan FTG gus fios fhaighinn mu na tha a dhìth a thaobh ionnsachadh agus taic san dachaigh. Às dèidh na h-eacarsaich seo, suidhich targaid gus an àireamh àrdachadh taobh a-staigh beatha a’ Phlana.
- Meudaich làthaireachd agus com-pàirteachas aig tachartasan teaghlaich sa Ghàidhlig agus meudaich làthaireachd aig Seachdainean Ionnsachadh Gàidhlig Theaghlaichean le àrdachadh 20% bho 30 teaghlach le 98 com-pàirtiche ann an 2011-12.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) Gabh os làimh suirbhidh de chomas cànan phàrantan no luchd-gleidhidh sgoilearan ann am FTG gus fios fhaighinn mu na tha a dhìth a thaobh ionnsachadh agus taic san dachaigh.
- (ii) Cruthaich pasgan ùr ghoireasan, a’ cleachdadh an teicneòlais as ùire, gus brosnachadh is taic a thoirt do phàrantan/luchd-gleidhidh gus a’ Ghàidhlig a chleachdadh san dachaigh.
- (iii) Cuir air dòigh agus leasaich clasaichean cànan adhartach Ùlpan mu thimcheall Bhuidhnean Sgoiltean Buntainneach na Comhairle, far a bheilear a’ solarachadh foghlam tro mheadhan na Gàidhlig.
- (iv) Cuir bùithtean-obrach comhairleachaidh air dòigh do phàrantan FTG, agus obraich còmhla ri pàrantan cuide ri com-pàirtichean eile a tha stèidhichte sa choimhearsnachd.
- (v) Obraich le com-pàirtichean gus iomairt “Seachdain Ionnsachadh Gàidhlig Theaghlaichean” a chur air dòigh is a leudachadh.

Cuspair 1 - Na nì sinn airson na Gàidhlig san Dachaigh agus sa Choimhearsnachd

Gealltanais Ro-innleachdail 2

Bheir sinn seachad taic airson a bhith a' togail a' chàinain san dachaigh agus sa choimhearsnachd do sgoilearan ann am foghlam tro mheadhan na Gàidhlig.

Com-pàirtichean

Bòrd na Gàidhlig, Comann nam Pàrant, Comunn na Gàidhlig, Sabhal Mòr Ostaig, High Life na Gàidhealtachd.

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- Thar beatha a' Phlana, àrdaich na h-àireamhan a tha a' gabhail com-pàirt ann an taic togail càinain FTG, tro chleasan taobh a-muigh a' churraicealaim, le àrdachadh 20% bho bhun-loidhne de 700 ann an 2011-12.
- Thar beatha a' Phlana, àrdaich an àireamh roghainnean FTG taobh a-staigh chleasan coitcheann agus phrògraman a' buntainn ri spòrs, le àrdachadh 20% bho bhun-loidhne de 30 ann an 2011-12.
- Cuir air dòigh agus libhrig Seachdain nan Deugairean do sgoilearan àrd-sgoile gach bliadhna aig Sabhal Mòr Ostaig.
- Stèidhich figear bun-loidhne airson na h-àireimh oidean spòrs/ceannardan chleasan anns a' Chomhairle agus High Life na Gàidhealtachd. Às dèidh seo, suidhich targaid airson a bhith ag àrdachadh na h-àireimh taobh a-staigh beatha a' Phlana.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) Cruthaich gnìomhan taic càinain mu thimcheall air Buidhnean Sgoiltean Buntainneach na Comhairle, far a bheilear a' toirt seachad foghlam tro mheadhan na Gàidhlig.
- (ii) Thoir taic do chlubaichean obair-dachaigh, clubaichean às dèidh sgoile agus cleasan a th' ann mar-thà, agus leudaich cleasan ma ghabhas iad cumail suas.
- (iii) Thoir seachad cothroman gus a' Ghàidhlig a chleachdadh eadar ghinealaichean, mar eisimpleir eadar seann daoine agus daoine òga.
- (iv) Ann an com-pàirteachas le High Life na Gàidhealtachd, cuir tachartasan coidsidh air dòigh do sgoilearan àrd-sgoile ann am FTG, gus an urrainn dhaibh cleasan a libhrigeadh sa Ghàidhlig.
- (v) Dèan ceangal le High Life na Gàidhealtachd gus roghainnean Gàidhlig a ghabhail a-steach ann am Prògram Cleasan an t-Samhraidh.
- (vi) Leasaich prògram airson nan ealan, nam meadhanan agus nan cur-seachadan Gàidhlig, a' gabhail a-steach dràma, fiolm agus cleasan spòrs.
- (vii) Glèidh inbhe Solaraidhe Cunntas Ionnsachaidh Pearsanta gus am bi cùrsaichean Gàidhlig a tha a' Chomhairle a' cur air dòigh airidh air taic Cunntas Ionnsachadh Pearsanta.
- (viii) Thoir taic dhan fharpais bhall-coise Cuach na Cloinne, agus dèan sgrùdadh air co dhiubh a dh'fhaodadh farpais nàiseanta Camanachd a bhith air a stèidheachadh airson sgoiltean.

Cuspair 1 - Na nì sinn airson na Gàidhlig san Dachaigh agus sa Choimhearsnachd

Gealltanais Ro-innleachdail 3

Bidh prìomh dhreuchd againn ann a bhith a' stèidheachadh Phlanaichean Leasachaidh airson Com-pàirteachas Coimhearsnachd mu thimcheall air solar foghlaim Gàidhlig, ann an co-bhuinn le pàrantan agus buidhnean Gàidhlig, agus stèidhichte air na prìomhachasan ann am Plana Cànain Nàiseanta na Gàidhlig.

Com-pàirtichean

Bòrd na Gàidhlig, Comunn na Gàidhlig, Comann nam Pàrant, Deiseal Earranta, Clì Gàidhlig, Sabhal Mòr Ostaig.

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- Trì Planaichean Leasachaidh Com-pàirteachas Coimhearsnachd a stèidheachadh mu thimcheall air solar foghlaim Gàidhlig ann an Loch Abar, san Eilean Sgitheanach agus ann an Inbhir Nis.
- Thar beatha a' Phlana, àrdaich an àireamh chloinne a' dol gu foghlam bun-sgoile tro mheadhan na Gàidhlig gus taic a thoirt do thargaidean Riaghaltas na h-Alba – targaidean sgoilearan agus taic maoineachaidh fo ùmhlachd co-chomhairle le Bòrd na Gàidhlig.
- Thar beatha a' Phlana, àrdaich an àireamh inbheach a tha ag ionnsachadh na Gàidhlig, a' gabhail a-steach Ùlpan, le àrdachadh 20% bho bhun-loidhne de 200 ann an 2011-12 – targaid fo ùmhlachd tuilleadh co-chomhairle le Bòrd na Gàidhlig.
- Measadh foirmeil air solar ionnsachadh coimhearsnachd Gàidhlig, gu h-àraid Ùlpan, agus aithisg mu atharrachaidhean sam bith a dh'fhaodadh a bhith cuideachail a' dol air adhart.
- Bun-sgoil Ghàidhlig Inbhir Nis stèidhichte mar cho-ionad airson leasachadh Gàidhlig ann an Inbhir Nis agus na sgìrean mu thimcheall.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) Leasaich tachartasan agus stuthan margaideachd agus togail aire, a' cur air adhart gach iomadh buannachd a tha an lùib dà-chànanaidh tron Ghàidhlig, a' gabhail a-steach cleachdadh san dachaigh.
- (ii) Cuir clasaichean còmhraidh Gàidhlig air dòigh.
- (iii) Cuir an cèill fiosrachadh clàrachaidh ro-sgoile a tha a' cur air adhart buannachdan dà-chànanaidh tro fhoghlam Gàidhlig.
- (iv) Cuir air dòigh clasaichean cànain adhartach Ùlpan agus cothroman ionnsachaidh eile do dh'inbhich nach eil cho foirmeil, a' gabhail a-steach iadsan aig a bheil feumalachdan taice a bharrachd.
- (v) Cuir ri ath-sgrùdadh neo-eisimeileach air na cothroman a th' ann do dh'inbhich a' Ghàidhlig ionnsachadh ann an coimhearsnachdan, a' gabhail a-steach ath-sgrùdadh air èifeachdas Ùlpan, a' com-pàirteachadh oidean, luchd-ionnsachaidh agus luchd-eagrachaidh chùrsaichean. Nithear sgrùdadh air structar nan cosgaisean, na teirmean agus na cumhaichean, agus measadh air feumalachdan san àm ri teachd.
- (vi) Obraich le Sabhal Mòr Ostaig gus cùrsa litearraidh inbheach a leasachadh do luchd-labhairt fileanta na Gàidhlig.
- (vii) Neartaich an dreuchd ceangal coimhearsnachd taobh a-staigh Bun-sgoil Ghàidhlig Inbhir Nis gus com-pàirteachas coimhearsnachd a leasachadh agus a leudachadh ann an Inbhir Nis.

Cuspair 2 - Na nì sinn airson na Gàidhlig ann am Foghlam

Gealltanais Ro-innleachdail 1

Cuiridh sinn ri iomairtean com-pàirteach ro-innleachdail nàiseanta, agus cruthachadh phoileasaidhean a thaobh foghlam Gàidhlig.

Com-pàirtichean

Riaghaltas na h-Alba, Bòrd na Gàidhlig, Foghlam Alba, Ùghdarrasan Ionadail, Oilthighean.

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- Ro-innleachd nàiseanta a sholaraidheas na tidsearan agus an luchd-obrach eile a tha a dhìth gus targaidean an Riaghaltais airson fàs ann am foghlam Gàidhlig a choileanadh.
- Ro-innleachd nàiseanta a sholaraidheas luchd-obrach speisealta Feumalachdan Taice a Bharrachd airson foghlam Gàidhlig.
- Bheir Comhairle na Gàidhealtachd buaidh is neart do phoileasaidhean agus stiùireadh nàiseanta a thaobh na Gàidhlig.
- Thèid buannachdan dà-chànanaidh tro fhoghlam tro mheadhan na Gàidhlig a shoilleireachadh ann an stuthan fiosrachaidh/follaiseachd.
- Comasan cànanain nas fheàrr, a' ciallachadh gu bheil eòlasan teagaisg agus ionnsachaidh air an leasachadh.
- Dèan pìolat air a bhith a' dèanamh stuthan margaideachd airson foghlam Gàidhlig còmhla ri ùghdarrasan ionadail eile.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) Tro chom-pàirteachas le Buidheann Stiùiridh Nàiseanta Foghlaim Gàidhlig agus fòraim eile, cuir ri, agus dèan ceangal le iomairtean a bhios a' cur fios ri, agus a' toirt buaidh air, poileasaidh agus stiùireadh nàiseanta.
- (ii) Dèan ceangal le Foghlam Alba agus feadhainn eile gus gnìomhan aontachadh bhon Aithisg den Ògmhios 2011 '**Foghlam Gàidhlig: A' Togail air Soirbheachadh, A' Dèiligeadh ri Bacaidhean**'.
- (iii) Dèan cinnteach gu bheilear a' cumail suas ceangal agus com-pàirteachas le tobraichean sgoilearach, buidhnean rannsachaidh, co-labhairtean, sgrùdaidhean agus aithisgean a dh'fhaodadh fios a chur ri, agus buaidh a thoirt air, poileasaidh agus stiùireadh nàiseanta.
- (iv) Dèan cinnteach gu bheilear a' toirt fa-near do bhuilean nan Tachartasan Co-chomhairleachaidh airson 25mh Ceann-bliadhna FTG aig a' Chomhairle nuair a thathar a' beachdachadh air foghlam Gàidhlig aig ìre nàiseanta, far a bheil sin iomchaidh.
- (v) Obraich le Bòrd na Gàidhlig aig ìre nàiseanta air Ro-innleachd Dealbhadh Sgioba-obrach airson Foghlam Gàidhlig.
- (vi) Leasaich agus neartaich comas cànanain tro Leasachadh Dreuchdail Leantainneach do thidsearan.
- (vii) Obraich le Bòrd na Gàidhlig aig ìre nàiseanta air Ro-innleachd Feumalachdan Taice a Bharrachd airson Foghlam Gàidhlig.
- (viii) Dèan ceangal le ùghdarrasan ionadail eile gus sgrùdadh a dhèanamh air far am faodadh co-obrachadh agus seirbheisean co-roinnte a bhith buannachdail do sheasmhachd agus leudachadh foghlaim Gàidhlig.

Cuspair 2 - Na nì sinn airson na Gàidhlig ann am Foghlam

Gealltanais Ro-innleachdail 2

Nì sinn cinnteach gu bheilear a' beachdachadh air foghlam Gàidhlig ann an ath-bhreithneachaidhean agus measaidhean ro-innleachdail foghlaim le Comhairle na Gàidhealtachd.

Com-pàirtichean

NHS na Gàidhealtachd

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- Thèid beachdachadh air riathanasan foghlaim Gàidhlig mar phàirt de Ath-sgrùdadh Ro-innleachdail nan Oighreachdan Sgoile (AROS), a' gabhail a-steach trannsa Inbhir Nis/A96.
- Bidh ath-sgrùdaidhean ro-innleachdail foghlaim agus measaidhean foghlaim eile a' gabhail aire dhan bhuidh a dh'fhaodadh a bhith aca air foghlam Gàidhlig.
- Thèid measadh is beachdachadh a dhèanamh air a' bhuidh a dh'fhaodadh a bhith aig an iomairt 'Ag Amalachadh Cùram sa Ghàidhealtachd' le NHS na Gàidhealtachd.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) Thèid aire a ghabhail do dh'fhoghlam Gàidhlig taobh a-staigh AROS na Comhairle.
- (ii) Dèan ceangal le Sgioba a' Phròiseict 'Ag Amalachadh Cùram sa Ghàidhealtachd' agus gabh Measadh Buidh air a' Ghàidhlig os làimh.
- (iii) Dèan cinnteach gu bheilear a' toirt fa-near do bhuilean Thachartasan Co-chomhairleachaidh 25mh Ceann-bliadhna FTG nuair a thathar a' beachdachadh air foghlam Gàidhlig, far a bheil sin iomchaidh.
- (iv) Dèan cinnteach gu bheil riathanasan foghlaim Gàidhlig nam pàirt de mheasadh na Comhairle air Feumalachdan Taice a Bharrachd.
- (v) Ath-bhreithnich agus ùraich an dòigh-dèiligidh airson Oifigear Foghlaim Gàidhlig fhastadh.

Cuspair 2 - Na nì sinn airson na Gàidhlig ann am Foghlam

Gealltanais Ro-innleachdail 3

Cruthaichidh sinn com-pàirteachasan gus earrann thràth-bhliadhnaichean 0-3 a stèidheachadh, a tha air a h-eagrachadh gu proifeiseanta, air a deagh ghoireasachadh, agus a tha seasmhach.

Com-pàirtichean

Bòrd na Gàidhlig, Care and Learning Alliance (CALA)

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- Ann an co-bhuinn le Bòrd na Gàidhlig agus CALA, stèidhich dàta bun-loidhne airson solar thràth-bhliadhnaichean 0-3 thar na Gàidhealtachd ann an 2012. Às dèidh na h-eacarsaich seo, suidhich targaid airson a bhith ag àrdachadh nan àireamhan thar beatha a' Phlana, le àrdachadh mar thoradh air a seo san àireimh chloinne a tha a' dol air adhart gu sgoiltean-àraich 3-5 Gàidhlig leis a' Chomhairle agus Ionadan Com-pàirteach.
- Thar beatha a' Phlana, stèidhich solar ùr ann an Ceann Loch Biorbhaidh, Loch Carrann, sa Chaol, ann an Tunga, Baile Dhubhthaich, Inbhir Nis, Baile Ùr an t-Slèibh, Malaig agus Baile a' Chaolais. Neartaich agus leudaich na buidhnean 0-3 eile thar na Gàidhealtachd.
- Aithisg a' mìneachadh nan gnìomhan a tha a dhìth gus stòrasan leantainneach agus taic luchd-obrach a dhealbhadh.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) Stèidhich prògram pìolait com-pàirteach 3 bliadhna le Bòrd na Gàidhlig agus CALA gus 5 luchd-obrach thràth-bhliadhnaichean (co-ionnan ri làn-ùine) fhasadh gus solar seasmhach a stèidheachadh taobh a-staigh na h-earrainn 0-3. Bidh an earrann seo a' cur chloinne air adhart gu FTG ro-sgoile, bun-sgoile agus àrd-sgoile.
- (ii) Aontaich modh taic maoineachaidh le Bòrd na Gàidhlig, airson a bhith a' cumail suas agus a' leudachadh na h-earrainn riatanaich seo.
- (iii) Cuide ri Sgioba Thràth-bhliadhnaichean na Comhairle, dèan ceangal le Bòrd na Gàidhlig agus CALA gus measadh a dhèanamh air an trèanadh, an sgioba-obrach agus na stòrasan/stuthan a' buntainn ris a' Ghàidhlig a tha a dhìth gus fàs san earrainn a chumail suas.

Cuspair 2 - Na nì sinn airson na Gàidhlig ann am Foghlam

Gealltanais Ro-innleachdail 4

Leasaichidh sinn foghlam Gàidhlig 3-18 agus àrdaichidh sinn àireamh luchd-ionnsachaidh na Gàidhlig ann an sgoiltean.

Com-pàirtichean

Riaghaltas na h-Alba, Bòrd na Gàidhlig.

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- Dà bhun-sgoil Ghàidhlig ùr a bhios a' seasamh leotha fhèin sa Ghearasdan agus ann am Port Rìgh, le leasachadh sgoil-àraich a bharrachd ann an Loch Carrann.
- Thar beatha a' Phlana, àrdaich an àireamh chloinne a bhios a' dol gu foghlam bun-sgoile tro mheadhan na Gàidhlig, gus taic a thoirt do bhuileachadh thargaidean Riaghaltas na h-Alba. Taic nas mionaidiche a thaobh targaidean sgoilearan agus maoineachadh, fo ùmhlachd co-chomhairle le Bòrd na Gàidhlig.
- Thar beatha a' Phlana, àrdaich an àireamh sgoilearan ann am foghlam tro mheadhan na Beurla a tha a' dèanamh Gàidhlig Luchd-ionnsachaidh sa Bhun-sgoil – targaid fo ùmhlachd co-chomhairle le Bòrd na Gàidhlig.
- Thar beatha a' Phlana, àrdaich an àireamh sgoilearan àrd-sgoile a tha a' dèanamh:
 - a) Gàidhlig mar luchd-ionnsachaidh;
 - b) Gàidhlig (mar luchd-labhairt fileanta); agus
 - c) Cuspairean tro mheadhan na Gàidhlig.Targaidean earrann na h-àrd-sgoile fo ùmhlachd co-chomhairle le Bòrd na Gàidhlig.
- Mapa air-loidhne a' sealltainn solar foghlam Gàidhlig na Comhairle, meud-comais a dh'fhaodadh a bhith ann, agus gnìomhan Gàidhlig ann an coimhearsnachdan ionadail.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) Stèidhich dòigh-obrach chom-pàirteach le Riaghaltas na h-Alba gus bun-sgoiltean Gàidhlig, a tha a' seasamh leotha fhèin, a libhrigeadh sa Ghearasdan agus ann am Port Rìgh.
- (ii) Aontaich modh taic maoineachaidh le Bòrd na Gàidhlig, airson leasachaidhean ùra agus solar a bharrachd.
- (iii) Eacarsaich mhapaidh air feadh na Comhairle gus an comharraichear na sgìrean taobh a-staigh, no eadar, Buidhnean Sgoiltean Buntainneach far am faodadh solar foghlaim Gàidhlig (0-18) a th' ann an-dràsta a bhith air a cho-dhealbh agus/no a neartachadh gus taic a thoirt do sholar foghlaim Gàidhlig seasmhach agus fad-ùine.
- (iv) Comharraich gnìomhan leasachaidh coimhearsnachd Gàidhlig taobh a-staigh Buidhnean Sgoiltean Buntainneach, gus cur agus ceangal ri solar foirmeil foghlaim Gàidhlig.

- (v) Comharraich agus thoir taic do sholar ro-sgoile 3-5, ann an àiteachan sònraichte, gus taic a thoirt dhan ghluasad gu bun-sgoiltean agus àrd-sgoiltean FTG.
- (vi) Obraich gu h-ionadail, cho tràth 's a ghabhas, gus faighinn a-mach mun iarrtas airson cùram-chloinne iomlan ro agus às dèidh sgoile, is dùil ris na bun-sgoiltean Gàidhlig a thathar a' dealbh sa Ghearasdan agus ann am Port Rìgh. Ma 's e is gun tèid iarrtas seasmhach a chomharrachadh ann an àiteachan eile, mar eisimpleir Inbhir Nis no Inbhir Pheofharain, thèid rannsachadh a dhèanamh orra seo cuideachd.
- (vii) Cuimsich solar foghlam bun-sgoile tro mheadhan na Gàidhlig ann an Inbhir Theòrsa, Ullapul, Port Rìgh, Inbhir Pheofharain, Baile Dhubhthaich, Inbhir Narann, Inbhir Nis agus sa Ghearasdan.
- (viii) Cuimsich leudachadh Gàidhlig Luchd-ionnsachaidh sa Bhun-sgoil sa Cheann a Tuath agus sa Cheann an Iar-thuath, cuide ri sgìre a' Ghearasdain.
- (ix) Cuimsich leudachadh foghlam Gàidhlig àrd-sgoile ann an Inbhir Nis, Loch Abar agus ann an Inbhir Pheofharain/Baile Dhubhthaich.
- (x) Tòisich rannsachadh mu na tha ri dhèanamh gus àireamhan sgoilearan àrdachadh mu na prìomh ìrean eadar-ghluasaid: bho sgoil-àraich gu bun-sgoil, bho bhun-sgoil gu àrd-sgoil agus taobh a-staigh ìrean na h-àrd-sgoile.
- (xi) Leasaich ceangalan eadar bun-sgoiltean FTG agus àrd-sgoiltean FTG, far am faodadh solar teagaisg do S1 agus S2 a bhith a' faighinn taic fheumail bho thidsearan bun-sgoile.
- (xii) Cruthaich stuthan brosnachaidh agus margaideachd do phàrantan, a' soilleireachadh buannachdan foghlaim Gàidhlig agus dà-chànanais.
- (xiii) Thoir seachad stiùireadh agus taic do luchd-obrach buntainneach na Comhairle, a' gabhail a-steach luchd-obrach sgoiltean, airson pàrantan a bhrosnachadh gus foghlam Gàidhlig a thaghadh mar shlighe gu dà-chànanais.
- (xiv) Obraich le Bòrd na Gàidhlig aig ìre nàiseanta air Ro-innleachd Dealbhadh Sgioba-obrach Foghlaim Gàidhlig.
- (xv) Obraich le Bòrd na Gàidhlig aig ìre nàiseanta air Ro-innleachd Feumalachdan Taice a Bharrachd airson Foghlam Gàidhlig.

Cuspair 2 - Na nì sinn airson na Gàidhlig ann am Foghlam

Gealltanais Ro-innleachdail 5

Obraichidh sinn le com-pàirtichean gus ath-sgrùdadh a dhèanamh air na stuthan ionnsachaidh agus na goireasan ionnsachaidh a tha air an toirt seachad gus taic a chur ri foghlam Gàidhlig.

Com-pàirtichean

Riaghaltas na h-Alba, Bòrd na Gàidhlig, Ùghdarrasan Ionadail, Stòrlann Nàiseanta na Gàidhlig, Sabhal Mòr Ostaig.

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- Tar-sealladh air goireasan ionnsachaidh air-loidhne airson foghlam Gàidhlig, a chuireas fios ri measadh ro-innleachdail nàiseanta airson a bhith a' leasachadh nan stuthan air-loidhne a bhios a dhìth air tidsearan, sgoilearan agus luchd-ionnsachaidh eile san àm ri teachd.
- Ath-sgrùdadh de na builean agus na prìomhachasan a thaobh stòran a tha a dhìth bho Stòrlann Nàiseanta na Gàidhlig.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) Gabh sgrùdadh os làimh den stuth ionnsachaidh air-loidhne agus na goireasan foghlaim Gàidhlig a tha rim faotainn an-dràsta sa Ghàidhealtachd, le sgrùdadh cuideachd air mar a thathar gan cleachdadh.
- (ii) Dèan ceangal le ùghdarrasan ionadail eile, Stòrlann Nàiseanta na Gàidhlig agus Sabhal Mòr Ostaig gus measadh a dhèanamh air an raoin stuthan is stòran foghlaim Gàidhlig a tha ri fhaotainn an-dràsta. Thèid measadh a dhèanamh cuideachd air mar a thathar gan lìbhrigeadh, agus leasachadh air-loidhne san àm ri teachd.

Cuspair 3 - Na nì sinn airson na Gàidhlig sna h-Ealain, sna Meadhanan agus ann an Dualchas

Gealltanais Ro-innleachdail 1

Nì sinn ceangal le com-pàirtichean agus cuiridh sinn ri iomairtean ro-innleachdail nàiseanta agus cruthachadh phoileasaidhean airson na Gàidhlig ann an earrannan nan ealan, nam meadhanan agus an dualchais.

Com-pàirtichean

Bòrd na Gàidhlig, Alba Chruthachail, Sabhal Mòr Ostaig, BBC ALBA

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- Ro-innleachd ùr-nodha agus lèirsinneach airson nan Ealan Gàidhlig, fo bhuidh Chomhairle na Gàidhealtachd.
- Bidh prògram nàiseanta an luchd-ealain air mhuinntireas aig Sabhal Mòr Ostaig a' leasachadh cheangalan le tachartasan ealain eile a tha air an cur air dòigh leis a' Chomhairle.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) Gabh com-pàirt ann an obair Fòram Ro-innleachdail Nàiseanta nan Ealan Gàidhlig.
- (ii) Obraich le Sgioba Bliadhna Tilleadh Dhachaigh 2014 gus a' Ghàidhlig a ghabhail a-steach mar phrìomh phàirt de na gnìomhan agus na tachartasan a tha san amharc aca.
- (iii) Obraich le Sabhal Mòr Ostaig gus taic is meudachadh a thoirt air buaidh agus builean prògram an luchd-ealain air mhuinntireas.
- (iv) Dèan ceangal le BBC ALBA gus raointean a chomharrachadh far am biodh iomairtean co-obrachail freagarrach, a' gabhail a-steach comas airson barrachd Gàidhlig air stèiseanan rèidio taobh a-staigh na Gàidhealtachd.

Cuspair 3 - Na nì sinn airson na Gàidhlig sna h-Ealain, sna Meadhanan agus ann an Dualchas

Gealltanais Ro-innleachdail 2

Àrdaichidh sinn ìomhaigh na Gàidhlig agus togaidh sinn air mar a thathar ga cleachdadh taobh a-staigh bhuidhnean is thachartasan a tha air am maoinèachadh leis a' Chomhairle taobh a-staigh na Gàidhealtachd.

Com-pàirtichean

High Life na Gàidhealtachd, An Comunn Gàidhealach, Fèisean nan Gàidheal, Fèis Rois, Comunn na Gàidhlig.

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- Mòd Nàiseanta Rìoghail soirbheachail ann an Inbhir Nis ann an 2014.
- Barrachd chom-pàirtichean agus luchd-tadhail aig a' Mhòd Nàiseanta Rìoghail agus aig na cleasan co-cheangailte, nuair a bhios iad sa Ghàidhealtachd.
- Barrachd luchd-farpais nam Mòdan Roinneil a' gabhail com-pàirt sa Mhòd Nàiseanta Rìoghail nuair a tha e stèidhichte sa Ghàidhealtachd.
- Barrachd Gàidhlig air a cleachdadh ann an gnìomhan nam fèisean.
- A' Ghàidhlig a bhith nas follaisiche ann an gnìomhan agus toraidhean High Life na Gàidhealtachd.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) Obraich leis A' Chomunn Ghàidhealach gus am bi Mòd Nàiseanta Rìoghail 2014 ann an Inbhir Nis aig an ìre aig am bu chòir do phrìomh thachartas chultarail Gàidhlig an t-saoghail a bhith. Tha seo sònraichte cudromach air sgàth nan tachartasan eadar-nàiseanta eile a thathar a' cumail ann an Alba ann an 2014.
- (ii) Obraich leis A' Chomunn Ghàidhealach agus luchd-ùidh eile gus àrdachadh a thoirt air an àireimh chom-pàirtichean agus luchd-tadhail aig a' Mhòd Nàiseanta Rìoghail gach uair a thèid a chumail sa Ghàidhealtachd.
- (iii) Obraich leis A' Chomunn Ghàidhealach gus ath-sgrùdadh a dhèanamh air Mòdan Roinneil, agus comharraich gnìomhan a mheudaicheas àireamhan fharpaiseach aig Mòd Nàiseanta Rìoghail Inbhir Nis ann an 2014.
- (iv) Obraich le luchd-eagrachaidh Fèis Bhlas gus brosnachadh a thoirt do ealain Ghàidhlig a tha daoine òga a' riochdachadh, mar eisimpleir le bhith a' coimhead air na fiolmaichean goirid aca, tachartasan dràma, agus leughaidhean sgrìobhadh cruthachail.
- (v) Obraich le Fèisean nan Gàidheal agus Fèis Rois tro na Cùmhnantan Libhrigeadh Seirbheis againn gus taic a thoirt do fhèisean a tha stèidhichte sa Ghàidhealtachd ann a bhith ag àrdachadh agus a' meudachadh na Gàidhlig sna toraidhean aca.
- (vi) Obraich le High Life na Gàidhealtachd agus feadhainn eile gus ìomhaigh agus follaiseachd na Gàidhlig a thogail ann an ionadan luchd-tadhail, ionadan cur-seachad, taighean-tasgaidh, tasglannan agus tachartasan a tha a' faighinn taic bho High Life na Gàidhealtachd agus a' Chomhairle.
- (vii) Obraich le Comunn na Gàidhlig gus cleasan spòrs freagarrach a leasachadh is a bhrosnachadh, m.e. ball-coise agus camanachd tro mheadhan na Gàidhlig.

Cuspair 3 - Na nì sinn airson na Gàidhlig sna h-Ealain, sna Meadhanan agus ann an Dualchas

Gealltanais Ro-innleachdail 3

Leasaichidh sinn cothroman do dhaoine òga ceangal a dhèanamh leis a' Ghàidhlig tro na meadhanan, na h-ealain agus na gnìomhachasan cruthachail.

Com-pàirtichean

Sabhal Mòr Ostaig, MG ALBA, Comhairle nan Leabhraichean

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- Tuilleadh adhartais le foghlam Gàidhlig, na h-ealain agus leasachadh eaconamach taobh a-staigh nam pròiseactan air an libhrigeadh fon Mheòmrachan Thuigse eadar a' Chomhairle agus Sabhal Mòr Ostaig.
- Fiolmaichean goirid Gàidhlig air an cruthachadh is air an riochdachadh le daoine òga ann am foghlam Gàidhlig.
- Clubaichean fiolm Gàidhlig agus prògram riochdachaidh sna meadhanan do dhaoine òga.
- Cruthaich prògram ùghdaran/sgrìobhaichean Gàidhlig ann an sgoiltean.
- Dà fharpais ùr – aon do dhaoine òga agus aon do dh'inbheach airson ceòl no litreachas.
- Barganaich gun tèid Duaisean a' Chiùil Thraidiseanta a chumail sa Ghàidhealtachd rè beatha a' Phlana.
- Meòmrachan Thuigse ath-sgrùdaichte eadar a' Chomhairle agus Riaghaltas na h-Albann Nuaidh.
- Buidhnean òigridh a' tadhal air Èirinn, A' Chuimrigh agus dùthchannan eile le mion-chànanan.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) Obraich le Sabhal Mòr Ostaig gus na pròiseactan a chaidh aontachadh eadar an dà bhuidhinn fon Mheòmrachan Thuigse a bhuileachadh.
- (ii) Obraich le eòlaichean sna meadhanan gus fiolmaichean goirid a leasachadh agus gus clubaichean a stèidheachadh gu sònraichte timcheall air Buidhnean Sgoiltean Buntainneach far a bheilear a' solarachadh foghlam Gàidhlig.
- (iii) Obraich le proifeiseantaich sna meadhanan agus ann an saoghal nam fiolmaichean gus taic a thoirt do Dhuaisen FilmG Gàidhlig a bhios air an cumail gach bliadhna.
- (iv) Obraich le buidhnean-gnìomha eile gus sreath phrògraman a leasachadh far am bi sgrìobhaichean/ùghdaran a' tadhal air sgoiltean.
- (v) Thoir taic agus comhairle do bhuidhnean ionadail gus maoinachadh a tharraing airson phròiseactan sònraichte Gàidhlig a tha stèidhichte sa choimhearsnachd.
- (vi) Leasaich ceangalan cànan agus cultarail le muinntir na Gàidhlig ann an àiteachan eile, mar eisimpleir Alba Nuadh, agus le dùthchannan eile le mion-chànanan leithid Èirinn agus A' Chuimrigh.
- (vii) Dèan ceangal le MG ALBA agus luchd-eagrachaidh Duaisean a' Chiùil Thraidiseanta gus bruidhinn mu bhith a' cumail an tachartais seo sa Ghàidhealtachd.

- (viii) Dèan ath-sgrùdadh air a' Mheòmrachan Thuigse eadar a' Chomhairle agus Riaghaltas na h-Albann Nuaidh gus ceangalan foghlaim, cultarail agus eaconamach, a bhios buannachdail dhuinn le chèile, a leasachadh.

Cuspair 4 - Na nì sinn airson na Gàidhlig san Àite-obrach

Gealltanais Ro-innleachdail 1

Meudaichidh sinn cleachdadh agus ìomhaigh na Gàidhlig agus seirbheisean Gàidhlig air an taobh a-staigh, thar na Comhairle.

Com-pàirtichean

Bòrd na Gàidhlig, Ùghdarrasan Ionadail, Sabhal Mòr Ostaig

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- Thèid Measadh Buaidh air a' Ghàidhlig a ghabhail a-steach mar phàirt den liosta-sgrùdaidh 'cunnairt' nuair a thathar a' beachdachadh air iomairtean poileasaidh.
- Thèid 'Gàidhlig' a chur ri liosta nan 'Seaghan' air a bheilear a' beachdachadh ann an Aithisgean Comataidh uile na Comhairle.
- Stòr-dàta gus lìonradh de dhaoine le Gàidhlig a chomharrachadh thar nan Seirbheisean uile.
- Thèid abairtean fàilteachaidh coitcheann a thoirt a-steach do luchd-obrach Ionadan-fàilte na Comhairle, a' gabhail a-steach am Prìomh Ionad Seirbheis agus na h-Ionadan Seirbheis eile, gus sealltainn gu bheil a' Ghàidhlig a' sìor fhàs àbhaisteach taobh a-staigh na Comhairle.
- Structar ùr a thoirt air na h-eileamaidean Gàidhlig air Làrach-lìn na Comhairle agus daingneachadh a dhèanamh orra.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) Nì Àrd-sgioba Stiùiridh na Comhairle cinnteach, nuair a thathar a' sgrùdadh phoileasaidhean is iomairtean na Comhairle, gu bheilear a' gabhail aire dhan bhuaidh a dh'fhaodadh a bhith aca air a' Ghàidhlig.
- (ii) Cuir brath a-mach gu Seirbheisean uile na Comhairle, a' gabhail a-steach a' Phrìomh Oifis, Ionadan Seirbheis agus am Prìomh Ionad Seirbheis, air a dhaingneachadh le fios naidheachd, a' dearbhadh na teachdaireachd gu bheil barantas aig luchd-cleachdaidh a chuireas fios chun na Comhairle agus a tha ag iarraidh freagairt anns a' Ghàidhlig, gum faigh iad freagairt anns a' Ghàidhlig.
- (iii) Leasaich abairtean "Fàilte" sa Ghàidhlig gus an urrainn do Bhuill no luchd-obrach an cleachdadh aig coinneamhan no tachartasan eile leis a' Chomhairle. Thoir seachad trèanadh no oideachadh do dhaoine fa leth agus cleachd Inneal Dà-chànanach air-loidhne na Comhairle.
- (iv) Tha e riatanach gun cleachd na Seirbheisean uile seirbheis eadar-theangachaidh Gàidhlig na Comhairle fhèin airson càileachd agus cunbhalachd.
- (v) Dèan ath-bhreithneachadh air na duilleagan uile a tha a' buntainn ris a' Ghàidhlig air an làrach-lìn, agus cruthaich raon ùr le fiosrachadh mu fhoghlam Gàidhlig, dà-chànanas, an t-inneal ionnsachaidh, leasachaidhean Gàidhlig thar na Comhairle agus ceangalan le com-pàirtichean.

Cuspair 4 - Na nì sinn airson na Gàidhlig san Àite-obrach

Gealltanais Ro-innleachdail 2

Comharraichidh agus bheir sinn seachad cothroman leasachaidh do Bhuill agus oifigearan gus a' Ghàidhlig ionnsachadh no na sgilean Gàidhlig aca a thoirt air adhart.

Com-pàirtichean

Clì Gàidhlig, Sabhal Mòr Ostaig

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- Cuiridh sinn Trèanadh Aire mun Ghàidhlig air dòigh do Bhuill ùra mar phàirt den phròiseas inntrigidh aca.
- Meudaichidh sinn an àireamh Bhall agus luchd-obrach a bhios a' gabhail com-pàirt ann an cùrsaichean cànan Gàidhlig agus trèanadh togail aire.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) Stèidhich dàta bun-loidhne làithreach le bhith a' dèanamh sgrùdadh air sgilean Gàidhlig, a' gabhail a-steach cleachdadh na Gàidhlig taobh a-staigh na Comhairle.
- (ii) Dèan ath-sgrùdadh air feumalachd seiseanan Aire mun Ghàidhlig do Bhuill agus luchd-obrach na Comhairle.
- (iii) Cuir cùrsaichean seasmhach cànan Ùlpan air dòigh do luchd-obrach.
- (iv) Dèan sgrùdadh air mar a dh'fhaodadh tobraichean maoineachaidh bhon taobh a-muigh a bhith air an cleachdadh gus taic a thoirt do bhith ag ionnsachadh na Gàidhlig san àite-obrach.

Cuspair 4 - Na nì sinn airson na Gàidhlig san Àite-obrach

Gealltanais Ro-innleachdail 3

Meudaichidh sinn cleachdadh agus ìomhaigh na Gàidhlig nuair a bhios sinn a' dèiligeadh ri com-pàirtichean bhon taobh a-muigh, luchd-ùidh agus luchd-eòlais.

Com-pàirtichean

Com-pàirteachas Dealbhadh Coimhearsnachd, a' gabhail a-steach Coimisean Coilltearachd na h-Alba, Dualchas Nàdair na h-Alba, Ùghdarras nan Croitearan, Oilthigh na Gàidhealtachd agus nan Eilean, NHS na Gàidhealtachd, Poileis a' Chinn a Tuath, Seirbheis Smàlaidh agus Teasairginn na Gàidhealtachd 's nan Eilean, agus Iomairt na Gàidhealtachd is nan Eilean.

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- Crìochnaich eacarsaich sgrùdaidh mu bhith a' co-roinn eòlas, àireamhan luchd-obrach agus stòrasan ann an solar chùrsaichean trèanaidh Gàidhlig do luchd-obrach san roinn phoblaich ann an Inbhir Nis.
- A' Ghàidhlig ri bhith air a gabhail a-steach nuair a tha a' Chomhairle a' beachdachadh air an eacarsaich **Ag Amalachadh Cùram sa Ghàidhealtachd**, agus air a ceangal ri Plana Gàidhlig NHS na Gàidhealtachd.
- Slatan-tomhais Gàidhlig air an gabhail a-steach sna Tabhartasan, sna Cùmhnantan Lìbhrigeadh Seirbheis agus sna Cùmhnantan Malairteach aig a' Chomhairle.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) Cuir fios gu buidhnean eile san earrainn phoblaich, an toiseach ann an Inbhir Nis, leithid Coimisean Coilltearachd na h-Alba, Dualchas Nàdair na h-Alba, Ùghdarras nan Croitearan, Oilthigh na Gàidhealtachd agus nan Eilean, NHS na Gàidhealtachd, Poileis a' Chinn a Tuath, Seirbheis Smàlaidh agus Teasairginn na Gàidhealtachd 's nan Eilean, agus Iomairt na Gàidhealtachd is nan Eilean gus measadh a dhèanamh air mar a dh'fhaodadh cùrsaichean togail aire no ionnsachadh cànan a bhith air an solarachadh còmhla. Ma bhios Inbhir Nis soirbheachail, coimheadaidh sinn air cothroman eile mar seo taobh a-staigh na Gàidhealtachd.
- (ii) Dèan measadh air an iarrtas a th' ann do dhaoine nas sine le Gàidhlig a bhith a' bruidhinn agus a' cluinntinn na Gàidhlig taobh a-staigh solar cùraim a tha air a mhaoineachadh gu poblach. Dèan measadh cuideachd air comas seo a sholarachadh.
- (iii) Cùm ceum ri cùisean Corpais Gàidhlig, a' gabhail a-steach leasachaidhean ann an litreachadh na Gàidhlig agus cùisean a' buntainn ri smachd air càileachd agus barantachadh a thaobh eadar-theangachadh agus eadar-mhìneachadh.
- (iv) Obraich ann an co-bhuinn le Ainmean-Àite na h-Alba, agus thoir taic dhaibh mar na h-eòlaichean nàiseanta air ainmean-àite Gàidhlig.
- (v) Dèan ath-bhreithneachadh air na tha de Ghàidhlig taobh a-staigh Chùmhnantan Coitcheann, Aontaidhean Lìbhrigeadh Seirbheis agus Clàran buntainneach.

Cuspair 5 - Na nì sinn airson na Gàidhlig ann an Leasachadh Eaconamach

Gealltanais Ro-innleachdail 1

Cruthaichidh agus bheir sinn taic do dh'iomairtean a neartaicheas cleachdadh agus ìomhaigh na Gàidhlig taobh a-staigh leasachadh eaconamach agus turasachd sa Ghàidhealtachd.

Com-pàirtichean

Riaghaltas na h-Alba, Bòrd na Gàidhlig, Iomairt na Gàidhealtachd is nan Eilean, Leasachadh Sgìlean na h-Alba, Ùghdarrasan Ionadail, Sabhal Mòr Ostaig, An Comunn Gàidhealach, VisitScotland, Coimisean Fiolm Gàidhealtachd na h-Alba, Fèisean nan Gàidheal, Fèis Rois.

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- A' Ghàidhlig a bhith nas follaisiche ann an soidhnichean ionadan-reic agus leasachaidhean malairteach.
- Ìomhaigh mhalairteach na Gàidhlig air a togail nas àirde aig tachartasan mar am Mòd Nàiseanta Rìoghail agus Fèis Bhlas.
- Barganaich Fèis nam Meadhanan Ceilteach a chumail sa Ghàidhealtachd.
- Tuilleadh leasachaidh air a' Ghàidhlig ann an raon gnìomhachais Coimisean Fiolm Gàidhealtachd na h-Alba.
- Ìomhaigh nas àirde do bhuannachdan eaconamach na Gàidhlig agus dà-chànanaidh, làimh ri cultar agus dualchas.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) “Buaidh na Gàidhlig” air a gabhail a-steach ann an liostaichean-sgrùdaidh phròiseasan taobh a-staigh nan Seirbheisean, gus dèanamh cinnteach gu bheil a' toirt fa-near, aig ìre dealbhadh phròiseactan, do na cothroman a th' ann a' Ghàidhlig a dhèanamh nas follaisiche agus a cleachdadh barrachd.
- (ii) Obraich le leasachairean gus ìomhaigh agus follaiseachd na Gàidhlig a thogail ann an leasachaidhean malairteach agus reic, agus ann an iomairtean dealbhaidh agus leasachaidh eaconamach san fharsaingeachd.
- (iii) Obraich le buidhnean ionadail agus Ainmean Àite na h-Alba gus ainmean-àite Gàidhlig a bhrosnachadh ann an leasachaidhean taigheadais agus malairteach.
- (iv) Dèan ceangal le Coimisean Fiolm Gàidhealtachd na h-Alba gus fios fhaighinn air far am faodadh ìomhaigh agus cleachdadh na Gàidhlig a bhith air a leasachadh barrachd sa ghnìomhachas aca.
- (v) Sgrùd dòighean gus luchd-èisteachd, luchd com-pàirteachaidh agus sponsairean a mheudachadh aig tachartasan a' buntainn ris a' Ghàidhlig sa Ghàidhealtachd, a' gabhail a-steach am Mòd Nàiseanta Rìoghail agus Fèis Bhlas.
- (vi) Tog agus leasaich aonta na Comhairle le VisitScotland a thaobh a bhith a' brosnachadh cultar àraid na Gàidhealtachd, a' gabhail a-steach na Gàidhlig an lùib an iomairtean margaideachd.
- (vii) Obraich leis a' Chomunn Ghàidhealach gus barrachd leasachaidh a thoirt air Sgrùdadh Measadh Buaidh Eaconamaich a' Mhòid Nàiseanta Rìoghail.
- (viii) Thoir taic agus brosnachadh do Fhèisean nan Gàidheal agus Fèis Rois sna h-oidhirpean aca gus sgìlean is obraichean Gàidhlig a chumail suas agus a leasachadh.

Cuspair 5 - Na nì sinn airson na Gàidhlig ann an Leasachadh Eaconamach

Gealltanais Ro-innleachdail 2

Obraichidh sinn le com-pàirtichean gus ro-innleachdan a leasachadh airson margaidhean nan obraichean Gàidhlig, a' gabhail a-steach comhairle dreuchdail, togail sgilean, foghlam adhartach agus àrd-ìre, agus cothroman eòlas-obrach.

Com-pàirtichean

Riaghaltas na h-Alba, Bòrd na Gàidhlig, Iomairt na Gàidhealtachd is nan Eilean, Leasachadh Sgilean na h-Alba, Ùghdarrasan Ionadail, Sabhal Mòr Ostaig, BBC ALBA, Comunn na Gàidhlig, Oilthigh na Gàidhealtachd agus nan Eilean.

Prìomh Thoraidhean Dèanadais

- Ath-bhreithneachadh agus ùrachadh a dhèanamh air Aithisg 2008 – **A' Tomhas Margaidh Obrach na Gàidhlig: Comasachd Làithreach is san Àm ri Teachd.**
- Iomairtean ùra Margaideachd agus Conaltraidh, a' toirt taic do dhreuchdan Gàidhlig agus dealbhadh sgioba-obrach.
- Iomairtean cuimsichte airson thidsearan, luchd-obrach taice agus oidean ionnsachadh-inbheach airson nan tràth-bhliadhnaichean, bun-sgoil agus àrd-sgoil.
- Seata phròiseactan, air an ùrachadh gach bliadhna, agus air an aontachadh is air an libhrigeadh le Sabhal Mòr Ostaig fo theirmean Meòmhrachan Tuigse 2011.
- Àrdachadh 50% a thoirt air an àireimh ghreisean-obrach Gàidhlig fon Sgeama Greis Gnìomhachais.

Gnìomhan Comasachaidh

- (i) Ùraich an dàta air Margaidh nan Obraichean Gàidhlig gus Com-pàirteachas Sgilean agus Cosnadh Gàidhlig a leasachadh, coimhead air dòighean gus aghaidh a chur ris an iomairt "Pathways to Work", co-roinn fiosrachadh mu leasachadh eaconamach, agus gabh os làimh co-dhealbhaidh sgioba-obrach.
- (ii) Leasaich iomairtean cuimsichte a bheir comhairle mu dhreuchdan agus sgilean na Gàidhlig – a' mìneachadh nam buannachdan foghlaim, eaconamach agus cultarail a tha an lùib dà-chànanais, agus leud nan roghainnean is nan cothroman dreuchdail a tha a' Ghàidhlig a' toirt seachad. Dèan measadh air cothroman airson phreantasachdan ùr-nodha, a' sireadh leasachadh/pìolatan/sgrùdaidhean tar-roinne agus a' dèanamh ceangal le iomairtean nàiseanta agus le luchd-fastaidh a dh'fhaodadh a bhith ann.
- (iii) Fo theirmean Meòmhrachan Tuigse 2011, obraich le Sabhal Mòr Ostaig gus pròiseactan com-pàirteach a leasachadh, nam measg a bhith a' meudachadh chothroman foghlaim agus eaconamach airson na Gàidhlig, trèanadh sna meadhanan, stiùireadh phròiseactan agus co-obrachadh a thaobh foghlam inbheach.
- (iv) Leudaich agus thoir taic do chothroman do dhaoine òga gus eòlas obrach fhaighinn ann an àrainneachd Ghàidhlig taobh a-staigh na Gàidhealtachd tro, mar eisimpleir, an Sgeama Greis Gnìomhachais.
- (v) Thoir taic do Sgeama Bhursaraidhean Gàidhlig Oilthigh na Gàidhealtachd agus nan Eilean.